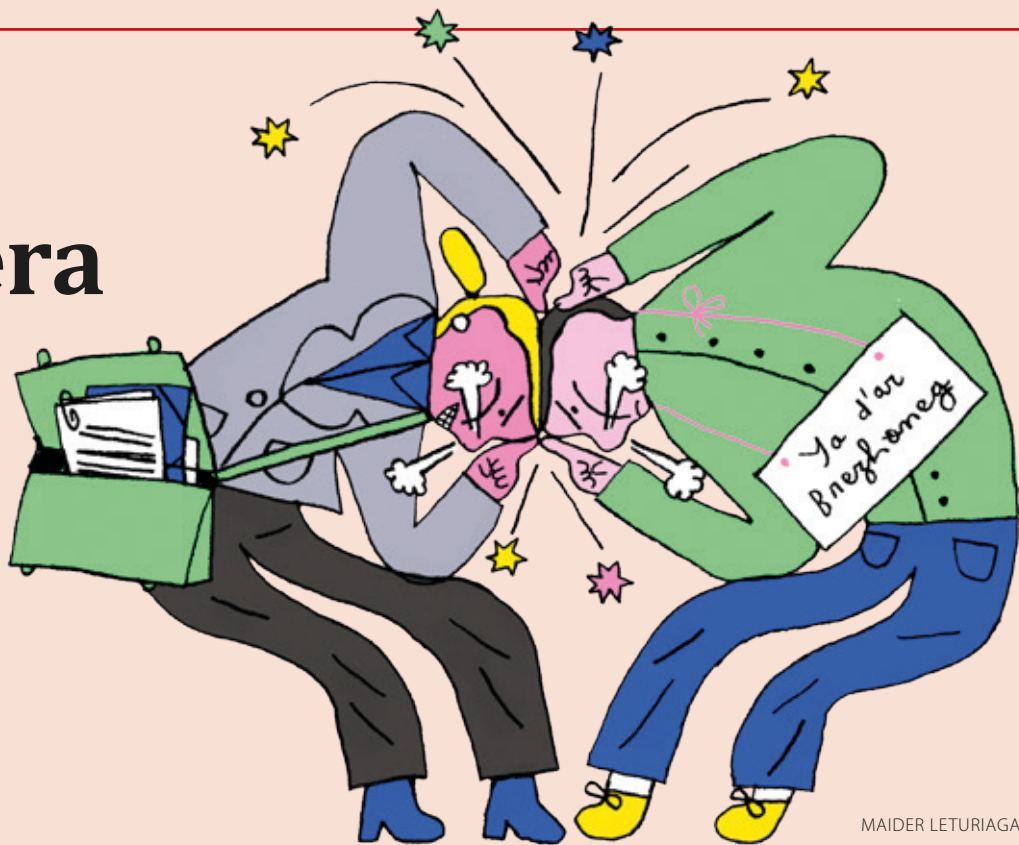

Bretoiera

BEIA SALABERRI
IRAKASLEA

MAIDER LETURIAGA

Iragan urtarilaren hondarrean, Britainiako lurraldeko bi hizkuntza gutxituei buruzko azken inkesta soziolinguistikoaren emaitzak publiko egin zituzten bertako arduradunek. Haiek berek aitortu zuten harriturik gertatu zirela emaitzak ikustean. Hain zuzen ere, egoerak eta bilakaerak hotzikarak eragiten ditu.

Laburbilduz, hona hemen Britainia eskualdeko arduradunek plazaratu dituzten datu nagusien aipamen bat. Ondorio nagusia da bretoierak, sei urte barne, hiztunen erdia galdu duela. 1950eko hamarkadan, milioi bat hiztun baino gehiago zituen bretoierak; 2018an 207.000 ziren; eta gaur 104.000 lirateke. Sei urtez %50eko jaustea; bost hamarkadaz, %90ekoa. Gaurko egunean, bretoiera dakite bertakoen %2,7k (%5ek mendebaldeko partean). Erabileraren aldetik, hiztunek diote gehiago erabiltzen dutela. Transmisioa nagusiki eskola elebidunen bidez gertatzen da. Inkesta beraren arabera, Britainiako jendearen atxikimendua hizkuntzarekiko (%60) handia da, baina iraupen esperantza ahula da (%25). Galo hizkuntzaren bilakaera antzekoa da, nahiz eta horren jaustea ez bretoierarena bezain lasterra agertu. Hala ere, zenbakiak salatzen dute galoa ere behera doala.

Britainian ere bi ikuspegik talka egiten dute zenbakiak aztertzeko orduan, erakundeenak eta militanteenak, eta kontua ez da gaurkoa.

Hizkuntza politikaren arduradunak eta politikariak diskurtso baikorra zabalitzen ahalegindu ziren. Britainian, bertako hizkuntzen aldeko atxikimendua azkarra zela –eta dela– erran izan da eta han hizkuntzaren alde hartu neurriak, frantses estatuko beste eskualde zenbaitu konparatuz, gehiago eta engaiatuago kontsideratu izan dira: hautetsiek herri, departamendu nahiz eskualde mailan bretoieraren bermatzea eta sustatzea, hainbat egitura administratiboren diru bideratzea hizkuntzaren transmisio eta erabilerari begira, 2004az geroztik erakundeek bretoiera eta galo hizkuntza eskualdeko hizkuntza ofizialtzat kontsideratzea... Hizkuntzaren egoeraren hobetzeko bideak jarri dituztela diote eta ondorioak ere nabarmentzen. Datuak aurkeztean, gorago aipatu datu horiez gain, ondorioztatu zuten hiztun gazteen kopuruak gora egiten duela, azpimarratu zuten familia transmisioa erabat eten baldin bada ere, eskolen bidezko irakaskuntza garatuz doala, eta sail elebidunaren apustua egin zu-

ten ondoko urteei begira, hizkuntza politikaren aurrekontua berrikusiko zutela hitzeman ondoan.

Bizkitartean, bertako hizkuntzaren militanteek beste ikuspegi bat eta beste interpretazio zenbait plazaratu izan dute urteetan zehar, kezkatuak hiztunen adinaren batezbestekoarekin, hiztunen hizkuntz gaitasun ez hain garatuarekin (hiztun pasiboak, komunikazio gaitasun desorekatu eta partziala, ekoizpen soziokultural murriztegia...), hizkuntzaren aldeko baliabide eskasa salatuz. Bretoiei beren izpiritu militanteak, biziraupen senak, zulo beltzaren beldurrak erranaraziko die deus ez dela galdua, segur aski, baina errealitatea gordina zaie.

Bi ikuspegi, bi irakurketa, zenbaki beren haritik. Bi bizipen eta bi helburu, dudarik gabe.

Nolanahi ere, hango egoerak gogoe-tak eragiten ditu: behin horretaraino heldurik, zer gehiago egin eta nola? Non da hozka, noiztik goiti da kontsideratzen hizkuntza bere hondarrera heldua dela? Eta hala bada, nork du hori adierazi behar, zeini doakio horren berri ematea? Zein hiztun prest da entzuteko bere hizkuntzaren etorkizuna *konfidentziala* bihurtu dela? ●